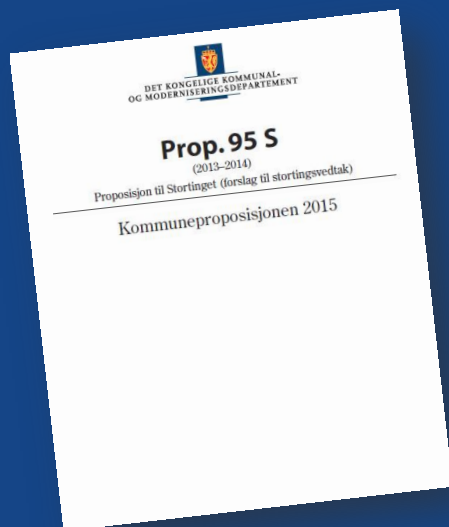

Felles samling – kommunestyrene Nord-Fron, Ringebru og Sør-Fron 19. november 2015

Arild S Stana, KS-Konsulent AS

KS KONSULENT

Om kommunereformen

KS KONSULENT

Samfunnsmessige endringer med betydning for kommunestrukturen

Store endringer knyttet til:

- Befolkningsmengde, arbeidsmarked og bosettingsmønster
- Regional integrasjon og pendling
- Kommunale oppgaver

Drivkrefter

- Globalisering, utdanning, teknologi, infrastruktur og framveksten av kunnskapsøkonomien

Utviklingen har ført til kommunestrukturen i stadig større grad har blitt mindre i samsvar med de oppgaver kommunene skal løse

Det er lite som taler for at utfordringene knyttet til dette vil avta i årene som kommer

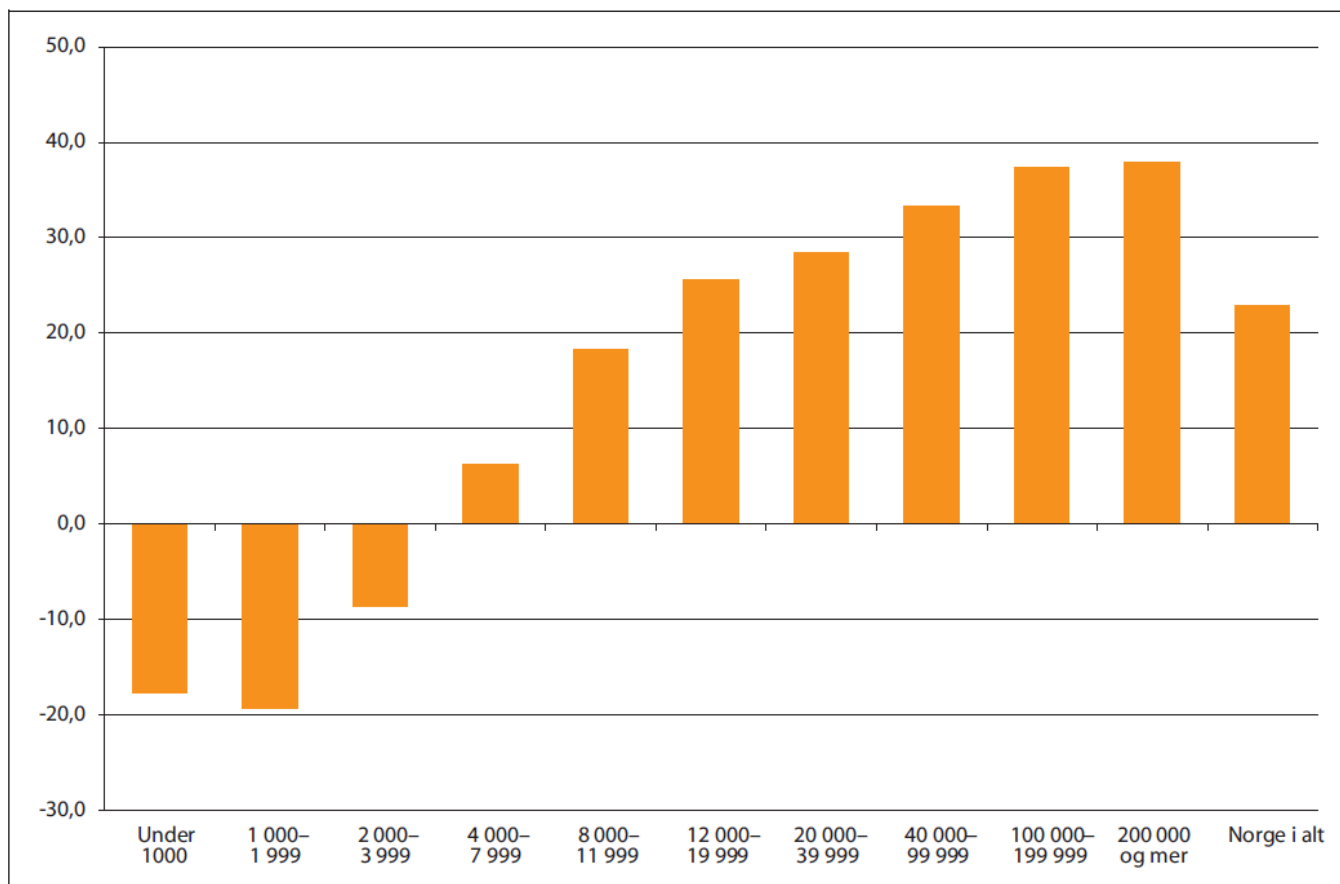
0 førsteklasinger i Rendalen i 2019

Fagertun skole i Rendalen ser ut til å få 0 førsteklasinger i 2019. Nå ser kommunen på endringer i skolesektoren.

KS KONSULENT

Prosentvis endring i befolkningen etter kommunestørrelse (1985 – 2013)

Figur 4.1 Prosentvis endring i befolkningen etter kommunestørrelse fra 1985 til 2013

Kilder: SSB og Finansdepartementet

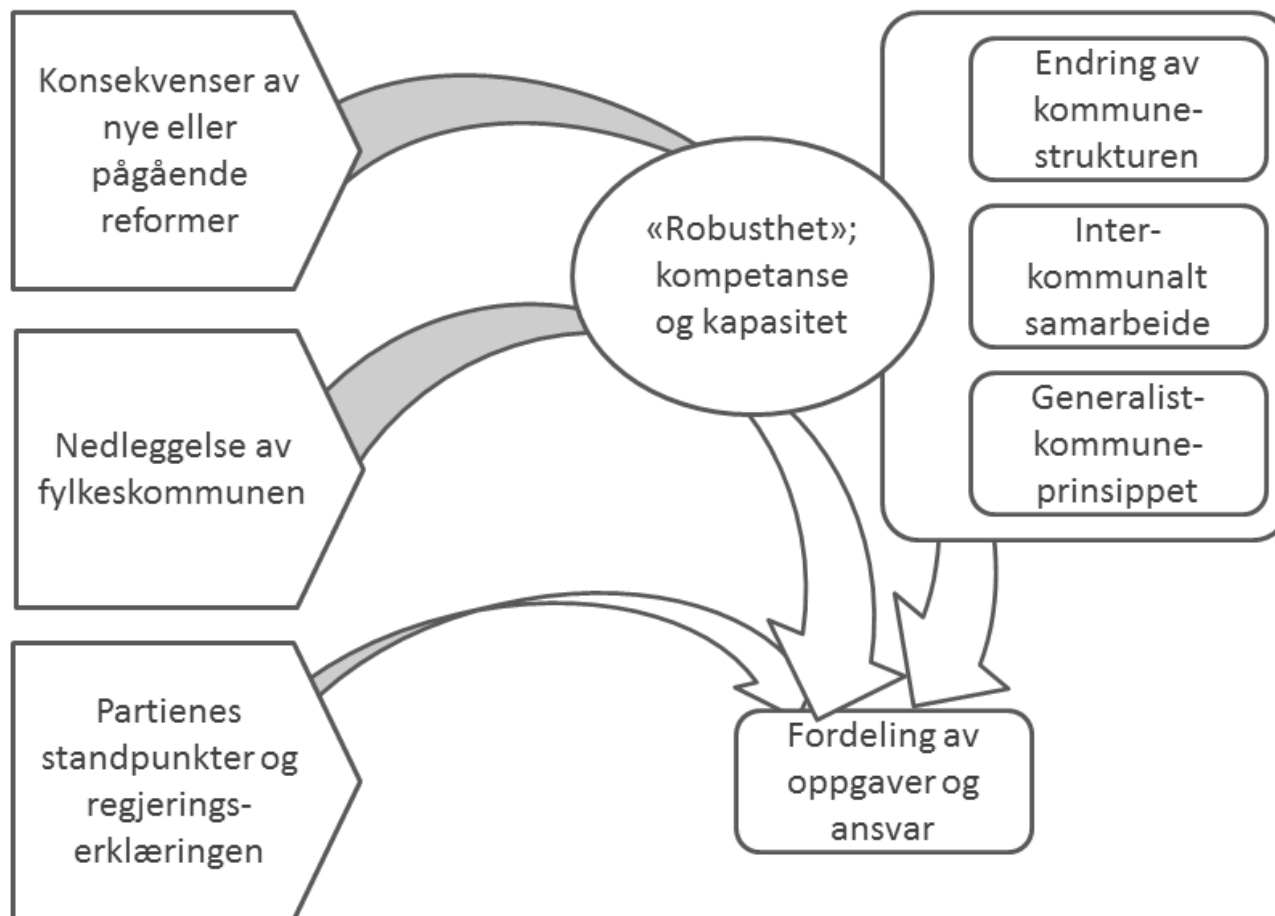

Nasjonale utfordringer knyttet til kommunestrukturen

- Kommunene har vært, og er, statens viktigste redskap i utvikling av velferdsstaten
- Økende ubalanse mellom små og store kommuner
- Arealutfordringer i byregioner
- Kompetanse og kapasitetsutfordringer i små kommuner
- Små kommuner er dyre i drift
- Små kommuner er sårbare og gir svake distrikter
- Små kommuner hindrer desentralisering av statlige oppgaver

Hovedtemaer i debatten

Kommunestruktur handler om to ting: Rasjonelle valg og følelser

Hvem skal bære kjedet?

KS KONSULENT

Rasjonelle valg

- Staten mener, ganske unisont, at det er behov for en kommunestrukturændring

Reformbehov iflg Regjeringen

- Befolkningsutviklingen
- Sentralisering
- Manglende samsvar mellom administrative og funksjonelle inndelinger
- Mange og viktige oppgaver stiller økte krav til kommunene
- Økte krav til kapasitet og kompetanse
- Utfordringer for lokaldemokratiet

Sundvolden-erklæringen:

- "Det gjennomføres en kommunereform hvor det sørges for at nødvendige vedtak blir fattet i perioden.
- Regjeringen vil foreta en gjennomgang av oppgavene til fylkeskommunene, fylkesmennene og staten med sikte på å gi mer makt og myndighet til mer robuste kommuner."

Regjeringens mål med kommunereformen

- Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
- Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
- Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner
- Styrket lokaldemokrati

Samlede anbefalinger fra Ekspertutvalget

Minst 15 -20 000 for å sikre en god oppgaveløsning

I større grad nærme seg funksjonelle samfunnsutviklingsområder

Nye ordninger for politisk deltakelse – redusert statlig detaljstyring

Hva har Stortinget vedtatt?

- Enige om behov for en kommunestrukturrendring
- At kommunene starter prosesser for å vurdere sammenslåing med god involvering av innbyggere, organisasjoner og ansatte
- Ikke stille absolutt krav til innbyggertall
- Unntak fra frivillighetsprinsippet i «helt spesielle situasjoner»

Ekspertutvalget mars 2014:

- Kommunene bør ha min. 15.-20.000 innbyggere
- Kommunestrukturen bør i større grad nærme seg funksjonelle samfunnsutviklingsområder
- Staten bør redusere detaljstyringen og ordninger for politisk deltakelse bør videreutvikles for å sikre gode og slagferdige demokratiske arenaer

Kriterier for god kommunestruktur

- Tilstrekkelig kapasitet
- Relevant kompetanse
- Tilstrekkelig kompetanse
- Effektiv tjenesteproduksjon
- Økonomisk soliditet
- Valgfrihet
- Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
- Høy politisk deltakelse
- Lokal politikerstyring
- Lokal identitet

Kommunenes fire roller

- Tjenesteprodusent
 - Myndighetsutøver
 - Samfunnsutvikler
 - Lokaldemokratisk arena
-
- Hvordan kan kommunen hver for seg eller som en ny større kommune møte fylle disse rollene i de neste 40 – 50 årene?

Litt om prosessen

KS KONSULENT

Fremdriftsplan og milepæler

Pulje 1;

Høst 2015: Kommunale vedtak

Kongelig resolusjon 2016 - ved enighet / like vedtak

Nyvalg høst 2017

Ny kommune i drift fra 1.1.2018

Pulje 2;

Innen sommer 2016: Kommunale vedtak

Høst 2016 Lokale prosesser avsluttes – FM oppsummerer

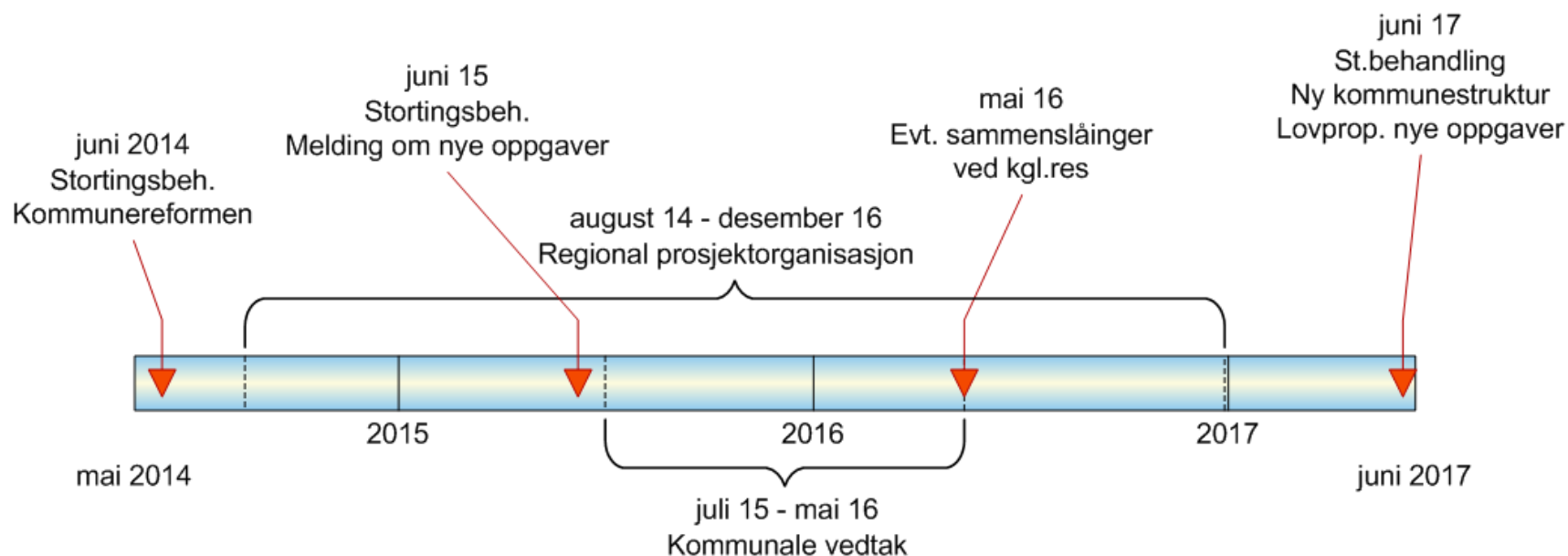
Våren 2017: Proposisjon til Stortinget om helhetlig kommunestruktur

Høst 2019: Valg til nye kommunestyre

Nye kommuner i drift fra 1.1.2020

Framdriftsplan - reformprosess

Dekning av engangskostnader i reformperioden

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåing	0-19.999	20-49.999	50-99.9999	Over 100.000
	Innbyggere	Innbyggere	Innbyggere	Innbyggere
2 kommuner	20 mil	25 mil	30 mil	35 mil
3 kommuner	30 mil	35 mil	40 mil	45 mil
4 kommuner	40 mil	45 mil	50 mil	55 mil
5 eller flere kommuner	50 mil	55 mil	60 mil	65 mil

Reformstøtte

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0- 10 000	0
10 000 – 14 999	5 millioner
15 000 – 29 999	20 millioner
30 000 – 49 000	25 millioner
Over 50 000 innbygger	30 millioner

Økonomi i reformen

Økonomiske virkemidler i reformperioden fra KMD, se side 53 i Kommuneproposjon (jf underark støtte KRD)

Støtte til engangskostnader (1000 kr)	25 000
Reformstøtte (1000kr)	25 000
Samlet	50 000

Beregning knyttet til inndelingstilskudd	1000 kr
Tap av basistilskudd (del av kostnadsutj)	-12 331
Tap småkommunetilskudd	-5 316
Tap/gevinst distriktstilskudd Sør-Norge	0
Tap/gevinst tilskudd Nord-Norge/Namdalen	0
Kompensasjon ved inndelingstilskudd	17 647
Netto utslag etter inndelingstilskudd	0

(merk nytt nivå første år)

Etter 15 år trappes inndelingstilskuddet ned med 1/5 per år og bortfaller (null) etter 20 år.

Andre utslag rammetilskudd ink. inntektsutj	1000 kr
Gevinst/tap netto inntektsutjevning (2013)	0
Tap vekstkommunetilskudd	0
Endr utslag urbanitetskriteriet (kostnadsutjevninger)	133
Endr utslag opphopning (kostnadsutjevning)	-137
Endr utslag sone-kriterium (kostnadsutjevning)	?
Endr utslag nabo-kriterium (kostnadsutjevning)	?
Andre utslag	-3

Én ny kommune

- Et verdibasert utsagn
 - Ikke fusjon
 - Vi vil skape en helt ny organisasjon
 - Endringsledelse
- Et juridisk utsagn
 - «éi ny eining» - inndelingsloven
 - Et nytt rettssubjekt
 - Virksomhetsoverdragelse - arbeidsmiljøloven
 - Én ny arbeidsgiver
- De tidligere kommunene eksisterer ikke lenger

Tidsperspektiv – minst 20 år

- Vi kan ikke holde på å ta denne debatten hvert 4. – 8. år i all evighet.
 - Den løsningen vi lander på nå må ha minimum et 20-års perspektiv. Det vil si at den strukturen vi nå lander ned på, må vi tro holder også i 2035

Og hva hvis vi
sier nei?

Brevet fra Sanner

- Inndelingstilskuddet er en gunstig ordning som gjør at kommunene tilpasse seg nye rammebetingelser. Inndelingstilskuddet sikrer at dere får beholde alle tilskudd i inntekt regionale tilskudd som for eksterne tillegg, som om den fortsatt var kommuner. Tilskuddet utbetales slåingen, før det trappes ned over
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet har et høringsforslag om nytt inntektssystem. Vil regjeringen legge vekt på at velferdstilbudet i tråd med befolkningens må fortsatt ta hensyn til at Norge imidlertid vurderer endringer som samme grad som i dag kompetansen å stå alene. Nytt inntektssystem

Alle landets kommunestyrer

Dere er

Vår er

Date

XX.10.2015

Videre arbeid med kommunereformen

Nå er det godt over ett år siden jeg inviterte alle kommuner til å delta i kommunereformen. Invitasjonen er forankret i et bredt flertall på Stortinget (Innst. 300 S (2013-2014)). Kommunene har fulgt opp invitasjonen. Mange har hatt gode lokale prosesser der både politikere, medarbeidere, innbyggere, frivillig sektor og næringslivet har vært involvert i diskusjoner om kommunens framtid.

Nye kommunestyrer skal nå ta dette arbeidet videre. Jeg vil benytte anledningen til å gratulere alle dere som er valgt inn i kommunestyrer for de fire kommende årene. Å bli folkevalgt er en tillitserklæring fra innbyggerne i kommunen. Dere har et viktig arbeid foran dere, både som ombudsmenn og som ledere. Jeg glæder meg til å samarbeide med dere.

En av de første, og viktigste, oppgavene dere står overfor er å bli kjent med kommunen. Hvordan opplever innbyggerne kommunen, hvilke utfordringer venter og hvordan kan kommune og lokalsamfunn møte disse utfordringene? Jeg ser denne oppgaven som en selvfølgelig del av det å utøve politisk lederskap og forvalte velgernes tillit.

Kommunereformen er en god anledning til å gjøre denne jobben. Noen oppfatter kommunereformen som en systemendring og et komplisert politisk arbeid. Til syvende og sist handler den om to forhold. Det første er hvordan vi kan skape bedre velferdstjenester, der folk bor, nå og i framtiden. Det andre er hvordan vi kan utvikle en kommunesektor med kraft og handlingsrom.

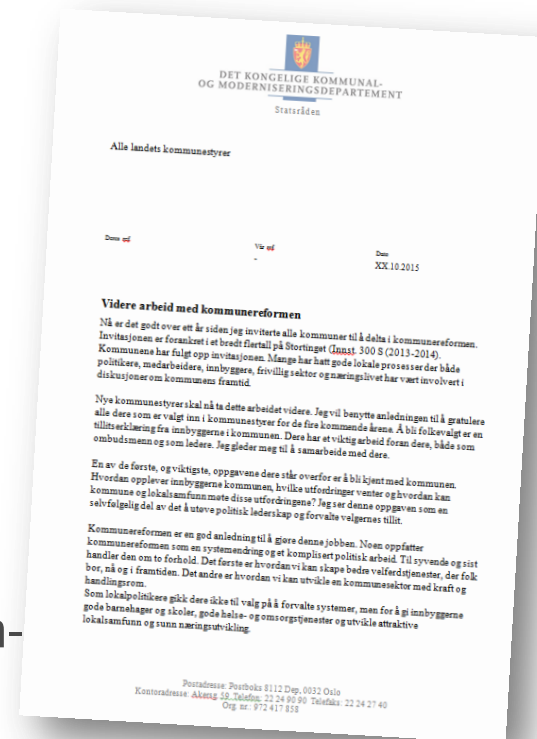
Som lokalpolitikere gikk dere ikke til valg på å forvalte systemer, men for å gi innbyggerne gode barnehager og skoler, gode helse- og omsorgstjenester og utvikle attraktive lokalsamfunn og sunn næringsutvikling.

Postadresse: Postboks 8112 Dep, 0032 Oslo
Kontoradresse: Akersg. 59, Telefon: 22 24 90 90 Telefaks: 22 24 27 40
Org. nr.: 972 417 858

Brevet fra Sanner

- Inndelingstilskuddet er en gunstig og langsiktig ordning som gjør at kommunene får god tid til å tilpasse seg nye rammebetingelser. Inndelingstilskuddet sikrer at den nye kommunen får beholde alle tilskudd i inntektssystemet, også regionale tilskudd som for eksempel småkommune-tillegget, som om den fortsatt var to (eller flere) kommuner. Tilskuddet utbetales i 15 år etter sammen-slåingen, før det trappes ned over 5 år.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i løpet av året sende ut et høringsforslag om nytt inntektssystem for kommunene. I dette arbeidet vil regjeringen legge vekt på at kommunene skal kunne videreutvikle velferdstilbudet i tråd med befolkningsendringene. Et nytt inntektssystem må fortsatt ta hensyn til at Norge har spredt bosetting. Regjeringen vil imidlertid vurdere endringer som innebærer at inntektssystemet ikke i samme grad som i dag kompenserer for at små kommuner frivillig velger å stå alene. Nytt inntektssystem vil tre i kraft fra 2017.

Oppgaven til kommunene før 01.07.16

Alle kommuner har en utredningsplikt i kommunereformen

- Dialog med nabokommuner
- Utrede og vurdere aktuelle alternativ
- Ta stilling til om, i eventuelt hvilke kommuner en ønsker å gå sammen med
- Involvere innbyggerne

Fylkesmennenes rolle

- Vurdere de kommunale vedtakene
- Se om de er i samsvar med målene for reformen
- Gi en tilråding om kommunestrukturen i fylket

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

- Forberede en proposisjon for Stortinget (våren 2017)
- Forslag om nye oppgaver til kommunene (våren 2017)
- Forslag om redusert statlig detaljstyring (våren 2017)
- Nytt inntektssystem vil tre i kraft fra 2017.

Hva kan vi lære av andre?

Noen erfaringer

Sluttordene i brevet fra Sanner til kommunestyrene

- Arbeidet med kommunereformen innebærer at dere som folkevalgte har et ansvar utover å løse viktige oppgaver i inneværende periode. Ansvar handler om å ruste kommunene for framtiden.
- Dette gir dere som tillitsvalgte og politiske ledere en unik mulighet til å forme framtidens Kommune-Norge.

Hva skal dere oppnå med arbeidet?

- Vise alternativer til kommunesammenslåing
- Beskrive grunnlaget for en ny kommune
- Legge grunnlaget for en regional utvikling med langsiktig betydning for bosetting og næringsutvikling
- Ta konsekvensene av behovet for modernisering av offentlig sektor
- Gi fylkesmannen et svar innen 01.07.16
- Starten på etablering av en ny kommune?

Å være i en prosess

- Å arbeide med mål og ambisjoner
- Involvere innbyggerne
- Medbestemmelse og medinnflytelse for ansatte
- I fellesskap å finne svar på «det store hvorfor»
- Effekter av å møtes
- Å lære hverandre å kjenne
- Vi øver oss
- Raushet
- Kulturforståelse og –utvikling

Kritiske suksessfaktorer – Gran og Lunner

- Politisk eierskap til prosessen
- Bred medvirkning fra politikere og ansatte
- Befolkningen er involvert gjennom sosiale medier, folkemøter, regional avis og kulturtiltak.
- Styrke den lokale identiteten. Satse bevisst på å skape en ny kultur.
- Dyrke humoren og glimtet i øyet.
- Ha tydelige visjoner for hva en vil med den nye kommunen. Dette er særlig viktig i forhold til innbyggerinvolvering.
- God kommunikasjon, informasjon og en prosess som preges av åpenhet
- Ulikhetene som en styrke
- Likeverdighet mellom kommunene. Raushet er nøkkelen til å lykkes!
- Tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre prosessen. Dette gjelder både økonomiske og menneskelige ressurser.
 - Kilde: Planprogrammet for Gran og Lunner

”Politikk er å ville”

- Olof Palme

Hvem er fanebærerne?

- Hvem brenner for arbeidet og skaper engasjement?
- Hvem står fram offentlig?
- Og hva fortelles om arbeidet, om formål og ønsket resultat?

Samspeilet politisk og administrativt

- Å gjøre hverandre gode

Dokumenter

- En forutsigbar framdriftsplan
- Utredning(er) – intern eller eksterne
- Framtidsbilde
- Intensjonsplan

Intensjonsavtalen er «sluttproduktet»

- Intensjonsavtalen har flere formål:
 - Formelle
 - Gi kommunestyrene i de tre kommunen grunnlag til å ta en beslutning
 - Grunnlag for innbyggerne til å ta stilling gjennom innbyggerundersøkelse eller folkeavstemminger
 - Grunnlaget for å søke Stortinget om sammenslåing
 - Prosessuelle
 - Avklare forventninger
 - Utforske mulighetsrommet
 - Bli kjent
 - Sikre medvirkning og forankring
 - Løse floker....

**Ingenting er ferdig
før alt er ferdig!**

KS KONSULENT

Spørsmål og kommentarer

Oppsummering av erfaringer

- Tydelige roller og mandat
- Nytekning og raushet
- Tydelige «fanebærere»
- En involverende og åpen tilnærming
- En forpliktende framdriftsplan

